

Avdelning 6

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.cks.remisser@regeringskansliet.se

Remiss av promemorian Verksamhet med strålning: arbetarskydd, tillsyn och sanktioner

(Dnr KN2025/01305)

Svea hovrätt lottar enligt arbetsordningen bl.a. miljöbrottmål och brott mot strålskyddslagen (2018:506) på avdelning 6, som är Mark- och miljööverdomstol. Domsområdet omfattar i detta avseende hovrättens domsområde och inte hela landet, som är fallet när Mark- och miljööverdomstolen överprövar mark- och miljödomstols domar och beslut enligt 1 kap. 2 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.

Enbart de delar av förslagen som rör Svea hovrätt har övervägts.
Svea hovrätt har inte några synpunkter på de delarna, förutom följande.

Föreslagna 9 kap. 3 § punkten 2 strålskyddslagen (2018:396)

Gärningen enligt 9 kap. 3 § punkten 2 är att vidta åtgärder med tekniska anordningar enligt 3 kap. 15 eller 16 § eller 7 kap. 4 eller 5 § strålskyddslagen utan att göra sådana funktionskontroller som anges där. "Funktionskontroller" nämns inte i de angivna bestämmelserna. Skyldigheterna är att se till att en anordning har de funktioner som behövs från strålskyddssynpunkt när den ska tas i bruk eller visas (3 kap. 15 § och 7 kap. 4 §) och att se till att en anordning, utifrån vad som föranletts av arbetet, fungerar som avsett från strålskyddssynpunkt (3 kap. 16 § och 7 kap. 5 §).

Eventuellt speglar inte "funktionskontroller" de skyldigheterna. En funktion kan kontrolleras utan att kontrollen nödvändigtvis ger det önskade svaret. En kontroll kan med andra ord sägas ha utförts oavsett vilken information kontrollen ger. Skyldigheterna i de nämnda bestämmelserna avser dock att ha en faktisk funktion och se till att en anordning fungerar som avsett. Möjligen kan gärningen i punkten 2 utformas på samma sätt som punkten 1, dvs att den avser att någon vidtar åtgärder med tekniska anordningar i strid med 3 kap. 15 § eller 16 § eller 7 kap. 4 eller 5 §.

Sanktionsavgifter: möjlig jämkning och krav på laga kraft

Miljösanktionsavgifter utgår från ett strikt ansvar för verksamhetsutövaren, men avgiften behöver enligt 29 kap. 2 § miljöbalken inte tas ut om det vore oskäligt med hänvisning till vissa omständigheter. Miljösanktionsavgifter kan således inte jämkas, men kan helt underlåtas. Beslut om miljösanktionsavgifter får verkställas utan hinder av laga kraft.

Sanktionsavgifter enligt strålskyddslagen föreslås kunna jämkas, med hänvisning till att det framstår som önskvärt med en möjlighet till en mer nyanserad bedömning (promemorian s. 66). Varför det är önskvärt anges inte.

Sanktionsavgifter föreslås för överträdelser som är lätta att konstatera utan omfattande utredning och för vilka det ska gälla strikt ansvar. De avser mindre allvarliga överträdelser och syftar till att åstadkomma en enklare och mer effektiv hantering av sådana överträdelser (promemorian s. 84). I det sammanhanget är det svårt att se både behovet av och fördelarna med jämningsmöjligheter. En sådan möjlighet skulle kunna öppna upp för sådana avvägningar som typiskt sett inte ska göras vid sanktionsavgifter och kan därmed i förlängningen riskera den enklare och mer effektiva hantering som avses. Risken är uppenbar om jämkning ska kunna motiveras av att "överträdelsen i övrigt framstår som ursäktlig" (föreslagna 9 kap. 12 § 2). Om det finns ett behov av mer nyanserade bedömningar av överträdelserna eller det individuella ansvaret kan det ifrågasättas om det bör bedömas genom en administrativ prövning i förvaltningsmyndighet. Ett behov av mer nyanserade bedömningar kan snarare tala för att överträdelserna bör prövas som brottmål av domstol.

Vidare föreslås att beslut om sanktionsavgift ska ha vunnit laga kraft innan de får verkställas. Laga kraft krävs inte för verkställighet av miljösanktionsavgifter, utifrån syftet med sanktionsavgifter som en enkel och effektiv sanktion. I gengäld kan, så som påpekas i promemorian, en domstol efter överklagande bestämma att beslutet tills vidare inte ska gälla. Inte heller i denna del anges varför sanktionsavgifter enligt strålskyddslagen principiellt skulle skilja sig från sanktionsavgifter enligt miljöbalken.

Vibeke Sylten

I handläggningen av ärendet har deltagit hovrättslagmannen Vibeke Sylten, hovrättsrådet Helen Blomberg och tekniska rådet Yvonne Eklund.